

**МОНГОЛ УЛСЫН АРДЫН ЖҮЖИГЧИН, ХЭЛ ШИНЖЛЭЛИЙН
УХААНЫ ДОКТОР, ПРОФЕССОР НЭРТ УРТЫН ДУУЧИН ШАРЫН
ЧИМЭДЦЭЭЭГИЙН НЭРЭМЖИТ
“МОНГОЛ УРТЫН ДУУНЫ ХӨГЖИЛ, ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ
БА ДАРЬГАНГА УРТЫН ДУУ” ОЛОН УЛСЫН ЭРДЭМ
ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХУРЛЫН
ХӨТӨЛБӨР**

2025 оны 05 сарын 22-25, Баруун-Урт хот, Сүхбаатар аймаг

Гол зохион байгуулагч:

Уртын дууны олон улсын академи

Хамтран зохион байгуулагч:

Монгол Улсын Соёл, Спорт, Аялал Жуулчлал, Залуучуудын Яам

Шинжлэх Ухааны Академийн Хэл зохиолын хүрээлэн

“Дуулим тал” төсөл

Ивээн тэтгэгч байгууллага: “Дарьганга” зочид буудал

2025 оны 05 дугаар сарын 22-23

Монгол Улс, Сүхбаатар аймгийн Баруун-Урт хот, *Дарьганга* зочид буудал

ХӨТӨЛБӨР

2025.05.22

ХУРЛЫН ТӨЛӨӨЛӨГЧИД СҮХБААТАР АЙМГИЙН ТӨВ БАРУУН-УРТ ХОТОД ХҮРЭЛЦЭН ОЧИХ

2025 оны 05 сарын 22-ны өглөө 07:00 цагт Сүхбаатарын талбайгаас гарч Сүхбаатар аймгийн Баруун-Урт хотод хүрэлцэн очиж “Дарьганга” зочид буудалд байрлах

2025.05.23

ЁСЛОЛЫН ХУРАЛДААН

08:50-09:00 Хурлын бүртгэл

09:00-09:10 Урлагийн мэндчилгээ

09:10-09:15 Эрдэм шинжилгээний хурлын нээлт

09:15-09:20 Мэндчилгээ

09:20-09:30 Мэндчилгээ: Сүхбаатар аймгийн Засаг дарга М.Идэрбат

09:30-09:45 Үндсэн илтгэл:

Дарьгангын “Нарийн шарга”-ын аялгууг “Хэрлэнгийн барьяа” айзам уртын дуутай харьцуулан судлах нь

Ардын жүжигчин, доктор (Ph.D), профессор *Шарын Чимэдцэеэ*

“МОНГОЛ УРТЫН ДУУНЫ ХӨГЖИЛ ТӨЛӨВШИЛ: БҮС НУТАГ, ХЭЛ БА СОЁЛ, ХАРЬЦУУЛСАН СУДАЛГАА, ДАРЬГАНГА ДУУНЫ УРЛАГ”

Модератор: А.Алимаа, Suna Lee, Н.Баярсайхан

09:45-10:00

Үндэстний хэл, соёлд даяаршлын үзүүлэх нөлөө

Ч.Зэгиймаа (Монгол Улс). Монгол Улсын Эрдмийн Их сургуулийн ректор, доктор (Sc.D), профессор

Ц.Агиймаа (Монгол Улс). Монгол Улсын Эрдмийн Их сургуулийн дэд захирал, доктор (Ph.D), профессор

10:00-10:15

Монгол хэлний зүүн халхын Дарьганга салбар аман аялгуу, түүний монгол хэл шинжлэл дэх үнэ цэн

Г.Батзаяа (Монгол Улс). ШУА-ийн Хэл зохиолын хүрээлэнгийн Хэл шинжлэлийн салбарын ЭШТА, доктор (Sc.D), профессор

10:15-10:30

Дарьганга уртын дууг угсаатны хөгжмийн газарзүйн онцлогоос шинжлэх нь

Л.Эрдэнэчимэг (Монгол Улс). Монгол Улсын консерватори. Доктор (Sc.D), профессор

10:30-10:45

Дарьгангын уртын дууны урлаг

Пак Су Хён (БНСУ). Ённам ИС-ийн багш, доктор (Ph.D), профессор

10:45-11:00

Монгол үндэстний шаштр дууг судлах асуудалд (архивын болон эрдэм шинжилгээний судалгааны эх хэрэглэгдэхүүнээр)

Босха Халагаевна (ОХУ. Халимаг Улс). Б.Б. Городовиковын нэрэмжит Халимагийн улсын их сургуулийн судлаач, дэд доктор, профессор

11:00-11:10

Цайны завсарлага

11:10-11:15

Дурсгалын зураг татуулах

- 11:15-11:30** Солонгос, Монголын ордны дууны харьцуулсан судалгаа ба Монгол уртын дууны инновацийн асуудал-Чхонсан (靑山, Хөх уул), Бёльгок (別, Гуулийн дуу) гэх ордны дууг Дарьгангын “Сүмбэр алтан овоо” хэмээх зан үйлийн дуутай сэдвээр адилтган үзэх нь И Суна (БНСУ). Данкук ИС-ийн багш, доктор (Ph.D), профессор
- 11:30-11:45** Монгол Улстай хиллэдэг ОХУ-ын тувачуудын ардын дуу: угсаатны хөгжим судлалын экспедицийн үр дүн Е.Тирон (ОХУ). ОХУ-ын ШУА-ийн Сибирийн салбарын Философ, Хэл шинжлэлийн хүрээлэнгийн Аман зохиолын салбарын ЭША, доктор (Ph.D)
- 11:45-12:00** Соёлын яамны харьяа соёлын өвийн үндэсний төвийн архивын сан хөмрөгт хадгалагдаж байгаа Дарьгангачуудын соёлын биет бус өвийн сан хөмрөгт хамаарах судалгааны эх сурвалжууд М. Ганболд (Монгол Улс). Соёлын яамны харьяа Соёлын өвийн үндэсний төвийн шинжээч, доктор (Ph.D), профессор
- 12:00-12:55** *Үдийн зоог*
- 13:00-13:15** Алтайчуудын ардын дуу: сэдэв ба үнэ цэнтэй алдар суу Н.Р.Ойроткиновна (ОХУ). ОХУ-ын ШУА-ийн Сибирийн салбарын Философи, Хэл шинжлэлийн хүрээлэнгийн Аман зохиолын салбарын ЭША, доктор (Ph.D)
- 13:15-13:30** Дарьгангын хуримлах ёсны дуу хөгжмийн онцлог Ч. Баасанхүү (Монгол Улс). СУИС-ийн Хөгжмийн урлагийн сургууль, Үндэсний урлагийн тэнхимийн эрхлэгч, доктор (Ph.D)
- 13:30-13:45** Монгол ардын уртын дуунд туссан шар өнгийн утга соёлын хүрээ Д.Өрнөхдэлгэр (Монгол Улс). МУИС-ийн баруун бүсийн сургуулийн Нийгэм хүмүүнлэгийн ухааны тэнхимийн багш, доктор (Ph.D)
- 13:45-14:00** Асуулт хариулт

“УРТЫН ДУУНЫ ХӨГЖИЛ БА ТҮҮНД ХУВЬ ДУУЧНЫ ГҮЙЦЭТГЭХ ҮҮРЭГ”

Модератор: А.Алимаа, Park Sohyun, Е.Тирон

- 14:00-14:15** Монголын уртын дуу судлалд Шарын Чимэдцээгийн оруулсан хувь нэмэр Ж.Долгорсүрэн (Монгол Улс). Сити их сургуулийн Олон улсын соёл судлалын хүрээлэнгийн захирал, АТС-ийн дэд захирал, доктор (Ph.D), профессор
- 14:15-14:30** Шарын Чимэдцээгийн уртын дууны эрчмийн шинжилгээ М. Дорждагва (Монгол Улс). Уртын дууны судалгаа, сургалтын лаборатори “Айзам” төвийн багш, Монголын Үндэсний Их Сургуулийн Урлагийн сургуулийн багш, доктор (Ph.D)
- 14:30-14:45** Дарьганга уртын дууны шүлэг дэх адуун соёлын улбаа П.Гантуяа (Монгол Улс). МУИС-ийн МТЭС-ийн Мэдээлэл, компьютерын ухааны тэнхимийн дэд профессор, Машин оюуны лаборатори, доктор (Ph.D)
- Н.Баярсайхан (Монгол Улс). МУИС-ийн МТЭС-ийн Машин оюуны лабораторийн судлаач, доктор (Ph.D)
- Б.Сувдаа (Монгол Улс). МУИС-ийн МТЭС-ийн Мэдээлэл,

компьютерын ухааны тэнхимийн дэд профессор, Машин оюуны лаборатори, доктор (Ph.D)

- 14:45-15:00** **Монгол тууль болон уртын дууны агуулга, гүн ухааны шүтэлцээ**
(харьцуулсан судалгаа)
Э. Баатаржав (Монгол Улс). Монгол Улсын Төрийн туульч, доктор (Ph.D)
- 15:00-15:15** **Дарьганга уртын дууны шүлэг дэх бурхны шашны тухай ойлголт**
П. Даваапил (Монгол Улс). МУИС, ШУС-ийн Хүмүүнлэгийн ухааны салбарын Утга зохиол, урлаг судлалын тэнхимийн ахлах багш, доктор (Ph.D)
- 15:15-15:30** **Шарын Чимэдцэеэгийн уртын дууны урын сангийн шинжилгээ**
Л.Идэрбат (Монгол Улс). Дорнод аймгийн Соёл, урлаг, Аялал жуулчлал, Залуучуудын газрын Соёл урлагийн хэлтсийн дарга
- 15:30-15:45** **Монгол шилийн сайн эрийн эмгэнэлт дуу**
С.Иштван (БНУУ). Бекес хотын захиргааны ахлах судлаач, доктор (Ph.D)
- 15:45-16:00** **Сүхбаатар аймгийн уртын дууны өв сангийн судалгаа** (“Эрх зээрд” дууны жишээгээр)
Б.Баттогтох (Монгол Улс). Соёл Урлагийн Их Сургуулийн Хөгжмийн урлагийн сургуулийн багш, докторант
- 16:00-16:15** Асуулт хариулт | [Цайны завсарлага](#)

“ДАРЬГАНГА БОЛОН УРТЫН ДУУНЫ ДУУЛАХ АРГА БАРИЛ, ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ”

Moderator: А.Алимаа, М.Дорждагва, А.Тогтох

- 16:15-16:30** **Дарьгангын “Жаахан шарга” уртын дууны онцлог, дуулах арга барил**
Д.Энхцэцэг (Монгол Улс). СУИС-ийн Хөгжмийн урлагийн сургууль, Эрдмийн их сургууль, доктор (Ph.D)
- 16:30-16:45** **Уртын дууг аман зохиолын онол, арга зүйн үүднээс судлах боломж** (Үзэмчин уртын дуу, өнөөгийн байдлын судалгаагаар)
А.Тогтох (БНХАУ). Доктор (Ph.D)
- 16:45-17:00** **Дарьганга аялгуу хийгээд “Магнай түргэн” уртын дуунд хийсэн ажиглалт, туршилт**
Э.Адъяабат (Монгол Улс). МУИС-ийн МТЭС-ийн Электроник, холбооны инженерчлэлийн тэнхимийн багш, магистр (МА)
Д.Бямбажав (Монгол Улс). МУИС-ийн МТЭС-ийн Электроник, холбооны инженерчлэлийн тэнхимийн дэд профессор, доктор (Ph.D)
Н.Баярсайхан (Монгол Улс). МУИС-ийн МТЭС-ийн сургуулийн Машин оюуны лабораторийн судлаач, доктор (Ph.D)
П.Гантуяа МУИС-ийн МТЭС-ийн Мэдээлэл, компьютерын ухааны тэнхимийн дэд профессор, Машин оюуны лаборатори, доктор (Ph.D)
- 17:00-17:15** **Цэвцгэр хурдан шарга” дууны дуулалтын харьцуулалт**
О.Оюун-Эрдэнэ (Монгол Улс). Уртын дууны холбоо, доктор (Ph.D)
Б.Цогтбаатар (Монгол Улс). СУИС-ийн Хөгжмийн урлагийн сургуулийн багш, магистр
- 17:15-17:30** **“Жороо нь жороо” уртын дууны уламжлал ба хувилбарууд**

	С.Цолмон (Монгол Улс). Сити Их сургуулийн Урлагийн сургуулийн багш, докторант
17:30-17:45	Уртын дууны боржигон болон Сэцэнвангийн аялгууг “Энх мэндийн баяр” дууны жишээнд харьцуулсан судалгаа С.Цогтсайхан (Монгол Улс). СУИС-ийн Уртын дууны багш, докторант
	О.Оюун-Эрдэнэ (Монгол Улс) Уртын дууны холбоо, доктор
	Ц.Чулуунцэцэг (Монгол Улс). СУИС-ийн Уртын дууны багш, доктор (Ph.D), профессор
17:45-18:00	Дээд монголын уртын дууны төрөл зүйлийн ангилал Номунсан (БНХАУ). Монгол Улсын СУИС-ийн докторант
18:00-18:15	Зүүн монголын бүс нутагт хамаарах Ар хорчины уртын дууны онцлог Цэлмэг (БНХАУ). Монгол Улсын СУИС-ийн докторант
18:15-18:30	Асуулт хариулт Хэлэлцүүлэг
18:30-	<i>Үдшийн зоог</i>
2025.05.24	АЖ, доктор, профессор Ш.Чимэдцэеэгийн нэрэмжит Уртын дууны олон улсын наадмын хөтөлбөрийн арга хэмжээнд оролцох
2025.05.25	ОУЭШ-ний хурлын төлөөлөгчид Улаанбаатар хот руу буцах.

INTERNATIONAL CONFERENCE
“THE DEVELOPMENT AND CURRENT STATE OF MONGOLIAN LONG
SONG AND DARIGANGA LONG SONG”
DEDICATED TO SHARYN CHIMEDTSEYE, NATIONAL ARTIST OF
MONGOLIA, LONG SONG SINGER AND DOCTOR (PH.D), PROFESSOR

May 22-23, 2025, Baruun-Urt, Sukhbaatar Province

General organizer:

International Long Song Academy

Co-organizers:

Ministry of Culture, Sports, Tourism and Youth

Institute of Language and Literature, Mongolian Academy of Sciences

Duulim Tal Project

Sponsored by DariGanga hotel

May 22-23, 2025

Dariganga hotel, Baruun-Urt city, Sukhbaatar province, Mongolia

PROGRAM

2025.05.22 PARTICIPANTS ARRIVE IN BARUUN-URT CITY

We will leave from Sukhbaatar Square at 7 am
Arrive in Baruun-Urt city and stay at Dariganga hotel

2025.05.23 CEREMONIAL SESSION

08:50-09:00 Registration
09:00-09:10 Artistic greetings
09:10-09:15 Opening of the International Conference
09:15-09:20 Greetings
09:20-09:30 Welcoming speech: Mr. Iderbat, governor of the Sukhbaatar province, Mongolia
09:30-09:45 Keynote speech:
Comparing the melody of Dariganga long song "Nariin Sharga" with the aizam long song "Kherlengiin Barya"
Sharyn Chimedtseye, tational artist, doctor (Ph.D), professor

“FORMATION OF MONGOLIAN LONG SONG: REGION, LANGUAGE AND CULTURE, COMPARATIVE STUDY, ART OF DARIGANGA SONGS”

Moderator: Alimaa.A, Suna Lee, Bayarsaikhan.N

- 09:45-10:00** **The impact of globalization on national languages and culture**
Zegiimaa Choidon (Mongolia). Graduate University of Mongolia /Sc.D, professor
Agiimaa Tserenchimed (Mongolia). Graduate School of Language and Culture, Graduate University of Mongolia /Ph.D, professor
- 10:00-10:15** **Dariganga dialect among the eastern khalkha of Mongolian language and its value in the Mongolian linguistics**
Batzaya Gerelt-Od (Mongolia). Institute of Language and Literature, MAS, Leading research /Sc.D, professor
- 10:15-10:30** **Analysing the specific ethnic, geographical, and musicological characteristics of Dariganga long song**
Erdenechimeg Luvsannorov (Mongolia). Mongolian State Conservatory /Sc.D, professor
- 10:30-10:45** **Art of Urtiin Duu in Mongolian Dariganga**
Park Sohyun (Korea). Professor, Yeungnam University University /Ph.D, professor
- 10:45-11:00** **On the study issues of Mongolian shastras long song (based on archival and field materials)**
Borlykova Boskha Khalgaevna (Kalmyk Republic, Russia). Senior Researcher, Kalmyk State University named after. B.B. Gorodovikov, /Ph.D
- 11:00-11:10** *Tea and coffee break*
- 11:10-11:15** Group photo

- 11:15-11:30** **Comparative Study of Korean and Mongolian Court Songs for Innovation in Mongolian ‘Urtyn duu’ Research - A Case Study on Cheongsan(青山, Blue mountain) Byeolgok(別曲, Guuliin duu) as a Court Ritual Song and the Dariganga Urtyn duu Sümber Altan-Ovoo Suna Lee (Korea). Dankook University /PhD, Professor**
- 11:30-11:45** **Folk songs of Russian Tuvans living on the border with Mongolia: results of ethnomusicological expeditions**
Tiron Ekaterina (Russia). Senior Researcher, Institute of Philology of the Siberian Branch of the Russian Academy of Sciences, Department of Folklore of the Peoples of Siberia, /Ph.D
- 11:45-12:00** ***Dariganga’s intangible cultural heritage in the archive of the National Center for Cultural Heritage, affiliate office of the Ministry of Culture Ganbold Mungunkhuu* (Mongolia) National Center for Cultural Heritage /Ph.D, Professor**
- 12:00-12:55** ***Үдийн 3002***
- 13:00-13:15** **Folk songs of the Altai people: themes and value priorities**
Oynotkinova Nadezhda Romanovna (Russia). Doctor of Philology, Leading researcher of the department of Folklore of Siberian People Institute of Philology of Siberian Branch of Russian Academy of Sciences, /Ph.D
- 13:15-13:30** **Features of song and music in Dariganga wedding ceremonies**
Baasankhuu Chinbat (Mongolia). Mongolian State University of Arts and Culture, /Ph.D
- 13:30-13:45** **The cultural framework of yellow color, involved in the long-term song of the mongolian**
Urnukhdelger Dashzeveg (Mongolia). Western regional branch of National University of Mongolia, /Ph.D
- 13:45-14:00** Questions and Answers

“DEVELOPMENT OF MONGOLIAN LONG SONG AND ROLE OF A SINGER”

Moderator: Alimaa.A, Park Sohyun, Togtokh.A

- 14:00-14:15** **The contribution of Sharyn Chimedtseye to the study of Mongolian long song**
Dolgorsuren Jamiyan (Mongolia). Director, Institute of International Cultural Studies, City University /Ph.D, Professor
- 14:15-14:30** **Analysis of the power of songs sung by Sharyn Chimedtseye**
Dorjdagva Myagmarsuren (Mongolia). Researcher and teacher at the “Aizam” Center for Long song Research and Training Laboratory /Ph.D
- 14:30-14:45** **Traces of horse culture in the poetry of Dariganga long songs**
Gantuya Perenleilhundev (Mongolia). Associate Professor, Department of Information and Computer Science, National University of Mongolia /Ph.D
Bayarsaikhan Namjil (Mongolia). Researcher, Machine Intelligence Laboratory, National University of Mongolia /Ph.D
Suvdaa Batsuuri (Mongolia). Associate Professor, Department of Information and Computer Science, National University of Mongolia /Ph.D

- 14:45-15:00** **Contents of the mongolian epic and long songs and their theological connections**
Baatarjav Erdenetsogt (Mongolia). Meritorious Cultural Worker of Mongolia, State Epic singer, /Ph.D
- 15:00-15:15** **Buddhist Concepts in the Poetry of Dariganga Long song**
Davaapil Purevdorj (Mongolia). National University of Mongolia Department of Literature and Art Studies, School of Arts and Sciences, /Ph.D
- 15:15-15:30** **Study the repertoire of Sharyn Chimedtseye**
Iderbat Luvsangombo (Mongolia). Head of the Department of Culture and Sports Culture, Sports, Tourism and Youth of Mongolia of Dornod aimag
- 15:30-15:45** **A Mongolian Outlaw Ballad**
Seres István (Hungary), Senior Researcher, Municipality of Békés City /Ph.D
- 15:45-16:00** **Long song heritages in Sukhbaatar province (Example of the song "Erkh Zeerd")**
Battogtokh Batchuluun (Mongolia). Lecturer of the Department of Folk Songs, Mongolian State University of Arts and Culture, Ph.D candidate of the MSUAC
- 16:00-16:15** Questions and Answers | *Tea break*

“THE STYLE OF SINGING OF DARIGANGA AND LONG SONGS AND THEIR CURRENT STATUS”

Moderator: doctor Alimaa.A, Dorjdagva.M, E.Tiron

- 16:15-16:30** **Characteristics and singing technique of the Dariganga long song “Jaahan Sharga”**
Enkhtsetseg Danzan (Mongolia) Mongolian State University of Arts and Culture, Graduate University of Mongolia /Ph.D
- 16:30-16:45** **Comparative Study of Dariganga and Uzunchin Long Songs**
Togtokh Altan-Uul (China), /Ph.D
- 16:45-17:00** **Observation and experimental study on the Magnai turgen and Dariganga melody**
Adyaabat Enkhjargal (Mongolia). Lecturer, Department of Electronics and Communication Engineering, National University of Mongolia, /MA
Byambajav Dorj (Mongolia). Associate Professor, Department of Electronics and Communication Engineering, National University of Mongolia, /Ph.D
Bayarsaikhan Namjil (Mongolia). Researcher, Machine Intelligence Laboratory, National University of Mongolia /Ph.D
Gantuya Perenleilhundev (Mongolia). Associate Professor /Ph.D, Department of Information and Computer Science, National University of Mongolia /Ph.D
- 17:00-17:15** **Comparing the singing technique of Tsevtsger hurdan sharga**
Oyun-Erdene Otgonbyamba (Mongolia). Association of Mongolian Long Songs /Ph.D
Tsogtbaatar Batsaikhan (Mongolia). Lecturer, School of Music Arts, Mongolian State University of Arts and Culture
- 17:15-17:30** **Tradition and versions of “Joroo ni joroo” long song**

	<i>Tsolmon Sengee</i> (Mongolia). Lecturer of the City University /Ph.D candidate
17:30-17:45	Comparative study on borjigin long song and Tsetsenvan medoly by the example of ‘Enkh mendiin bayar” <i>Tsogtsaikhan Sosorbaram</i> (Mongolia). Lecturer of the Department of Vocal Arts, MSUAC, Ph.D candidate <i>Oyun-Erdene Otgonbyamba</i> (Mongolia). Association of Mongolian Long Songs, /Ph.D <i>Chuluuntsetseg Tseren</i> (Mongolia). Lecturer of the Department of Vocal Arts, MUCA, /Ph.D, professor
17:45-18:00	Classification of Deed Mongolian long song types <i>Nomunsan</i> (Inner Mongolia, China), Ph.D candidate of the MSUAC
18:00-18:15	Peculiarities of the Long Songs of the Ar Khorchin people in Eastern Mongolia (Example of the long song "Lamiin Darkhan") <i>Tselmeg</i> (China). Ph.D candidate of the MSUAC
18:15-18:30	Questions and Answers Discussion
18:30-	<i>Lunch. Dariganga hotel</i>
2025.05.24	Scientists and researchers will take part in the programme events of the International Song Festival named after Sh. Gimedtseye, Ph.
2025.05.25	Conference delegates return to Ulaanbaatar